

Yttrande

2019-04-08

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

Handläggare:
Anders Clarhäll

Dnr: 2019-00008

Remissvar avseende betänkandet Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige (SOU 2018:78)

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har granskat innehållet i slutbetänkandet av utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor (SOU 2018:3) utifrån myndighetens roll som finansär av forskning inom miljö, areella näringar och samhällsbyggnad där myndigheten har uppgift att finansiera forskning av högsta vetenskapliga kvalitet och innovation i viss omfattning.

Sammanfattning

Formas välkomnar utredningens utgångspunkt att Sverige bör arbeta mer målmedvetet med att öka attraktionskraften för Sverige som kunskapsnation. Att lösningen finns i stärkt utlandsnärvaro och stärkt samordning mellan befintliga aktörer är också en ansats som Formas delar.

Formas stödjer förslaget att bilda en plattform för internationalisering och göra den till en nod i kommande arbete med Sverige som kunskapsnation. Formas anser att myndigheten bör ingå i den grupp av myndigheter som får detta som ett utpekat uppdrag och som delar på plattformens kärnuppgifter. Formas fokus på forskning för lösande av globala samhällsutmaningar och att göra detta genom gränsöverskridande samarbeten är något som särskiljer Formas och som gör att Formas har en central roll att fylla i kommande arbete med plattformen för internationalisering. Formas har också idag ett omfattande internationellt samarbete varför myndigheten kan bidra med betydande kunskap och erfarenheter till plattformens arbete.

Formas ställningstagande

Formas konstaterar att utredningens analys och förslag till stor del överensstämmer med myndighetens mål om önskvärd utveckling och vad som behöver prioriteras för att stärka Sverige som kunskapsnation. Formas välkomnar att utredningen tydligt utgår från övertygelsen att internationalisering och kvalitetsutveckling hör ihop, både inom forskning och utbildning.

Utredningen har i slutbetänkandet tagit ett helhetsgrepp framför allt vad gäller utbildningssidans behov och utveckling för ökad internationalisering. Formas bedömer att flera processer kan effektiviseras om förslagen implementeras, samt att detta kommer leda till stärkt kvalitet vid

svenska lärosäten. Det finns stor potential att stärka myndighetssamarbetet genom en plattform för internationalisering och att ge plattformen samordningsansvar för ett flertal viktiga uppgifter.

Samordningen mellan myndigheter (kapitel 4)

Formas tillstyrker utredningens förslag om att inrätta en plattform för internationalisering. Enligt förslaget är det Svenska institutet, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova som ska utgöra plattformens styrgrupp tillsammans med två lärosätesrepresentanter och en representant från övriga statliga forskningsfinansiärer. Formas anser att denna ytterligare forskningsfinansiär bör vara Formas, samt att Formas också blir en av de myndigheter som får det formella uppdraget att inrätta plattformen.

Formas har en inriktning och ett arbetssätt som särskiljer myndigheten från andra forskningsfinansiärer, och vars perspektiv är viktiga för internationalisering av högskoleutbildning och forskning. Formas fokus på utmaningsdriven forskning och tematiska satsningar gör att myndigheten i hög grad är beroende av en välfungerande omvärldsanalys och att verksamheten ligger i linje med andra internationella initiativ. Med globala hållbarhetsfrågor som högsta prioritet är inte bara Formas som organisation beroende av daglig internationell samverkan. Även för de forskare som arbetar i Formasfinansierade projekt är en hög grad av internationellt samarbete en förutsättning för genomförandet. Detta återspeglas också i att Formas fördelar en betydande del, ungefär 100 miljoner kronor årligen, av myndighetens forskningsanslag i internationella utlysningar. I dessa beviljas finansiering till svenska aktörer som ingår i konsortier med forskare från flera länder.

En viktig del i Formas internationella engagemang är arbetet i EU:s Joint Programming-initiativ (JPI) där medlemsländerna samlar sina insatser och forskningsresurser för att lösa några av de stora samhällsutmaningarna. Formas deltar i sju av tio JPI, vilket är betydligt mer än någon annan svensk forskningsfinansiär. Engagemanget i JPI passar Formas uppfattning om internationellt samarbete för att täcka samhällets kunskapsbehov. Det är ett engagemang som har varit och är viktigt för svenska forskare, för samhällsutvecklingen, men också för Formas som organisation. Därutöver är Formas engagerad i ett stort antal ERA-Net Cofund, i flera nordiska initiativ, samt i Belmont Forum (ett globalt forskningssamarbete) och i flera bilaterala initiativ. Formas är också aktiv i flera forskningspolitiska initiativ såsom Global Research Council och Science Europe.

De internationella perspektiven är djupt integrerade i Formas arbete. Detta i kombination med att Formas genom de tre nationella forskningsprogrammen om klimat, hållbart samhällsbyggande respektive livsmedel i allt högre grad strävar efter integration mellan forskning, utbildning och forskningsnära innovation, gör att Formas perspektiv är viktiga för plattformen för internationalisering.

Formas yttrande om enskilda delar av utredningens förslag

3.6.2 En ökad närvaro i utlandet för svensk högre utbildning och forskning

Formas delar utredningens uppfattning om att en stark representation i utlandet har stor potential att medverka till internationalisering av svensk högskoleutbildning och forskning. Det förutsätter dock att regeringens innovations- och forskningsråd i utlandet arbetar med ansatser och med arbetsuppgifter som är relevanta för svenska lärosäten och forskningsfinansiärer. Utredningen har flera förslag som sannolikt kommer att göra arbetet mer relevant för dessa aktörer. Formas vill särskilt lyfta fram förslaget om en formaliserad koppling mellan innovations- och forskningsråden och den sverigebaserade plattformen för internationalisering.

Utredningen föreslår förstärkt utlandsnärvaro genom en kombination av två olika insatser: dels förstärkning av nuvarande kontor med Regeringskansliet som huvudman, dels två nya utlandskontor där huvudmannen blir någon av de myndigheter som ingår i plattformen för internationalisering. Formas anser att det ännu är för tidigt att starta en ny pilotverksamhet innan organisationen med innovations- och forskningsråd hunnit utvärderas. Formas tycker däremot att det är bra att innovations- och forskningskontoren tillförs mer resurser och att deras instruktion förtydligas och därmed blir mer relevant för svenska lärosäten och forskningsfinansiärer.

3.6.4 Svenska institutets uppdrag att öka kännedom om Sverige som kunskapsnation utökas

Formas välkomnar utredningens förslag om att ge Svenska institutet uppgiften att ansvara för information om Sverige som kunskapsnation. Formas vill dock poängtera vikten av att uppgiften tydliggörs som ett samordningsuppdrag. Sakansvariga myndigheters kunskap och informationsspridning om svensk forskning och villkoren för forskare i Sverige är redan idag betydande. Därför är det viktigt att Svenska institutet i huvudsak samlar aktörerna, varav de viktigaste är lärosäten, utbildnings- och forskningsmyndigheter samt utlandsmyndigheter. Euraxess Sweden är idag en etablerad kanal och webbportal för information om svensk forsknings och forskares villkor i Sverige och bör utnyttjas i detta arbete.

3.6.6 Medel för koordinerad kraftsamling riktad till specifika länder

Utredningens förslag att kraftsamla nationellt för utbildnings- och forskningssamarbete med specifika länder välkomnas av Formas. En viktig del av förslaget är att urvalsprocessen organiseras av plattformen för internationalisering och att beslutet genom plattformens försorg därmed kommer att vila på gedigen omvärldsanalys och beredning.

I genomförandet av kraftsamlingen finns stora likheter med arbetet i den internationella samordningsfunktionen IntSam. Utredningen föreslår också att IntSam organisatoriskt ska flytta in under plattformen för internationalisering. IntSam är dock idag ett samarbete som är helt fokuserat på forskningssamarbete och forskningsfinansiering. IntSam förfogar dessutom över en egen budget som de samarbetande myndigheterna (Vinnova, Energimyndigheten, Formas, Forte, Rymdstyrelsen och Vetenskapsrådet) fördelar. Formas avstyrker därför att IntSam formellt blir en

arbetsgrupp under plattformen eftersom inte alla myndigheter i plattformen kommer att vara representerade i IntSam. Förslaget skulle innebära oklara ansvarsförhållanden.

3.6.7 Vidareutveckling av Team Sweden för behov inom utbildning och forskning

Formas välkomnar utredningens förslag om en närmare koppling till regeringens exportstrategi Team Sweden. De olika Team Sweden som skapats bör uppmuntras att inkludera forskning och innovation i de projekt och satsningar som genomförs. Detta har bland annat prövats inom Team Sweden Energi, och borde vara relevant även i andra Team Sweden, t.ex. Livsmedel, Health & Care, samt Miljöteknik. Även Agenda 2030 bör integreras i detta uppdrag. Svenska lärosäten och företag har goda kunskaper om de globala hållbarhetsfrågorna och kan bidra till viktig kunskapsöverföring och därmed säkerställa ökad måluppfyllelse av Agenda 2030.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ingrid Petersson efter föredragning av analytiker Anders Clarhäll. Även Formas internationella koordinator Britta Fängström har deltagit i arbetet med remissvaret.

Ingrid Petersson

Anders Clarhäll